

FIRE TJENESTEBREV: RIKTIG BRUK, FEILBRUK OG MISBRUK

av
Tore Haga

Brev 1. Riktig bruk.

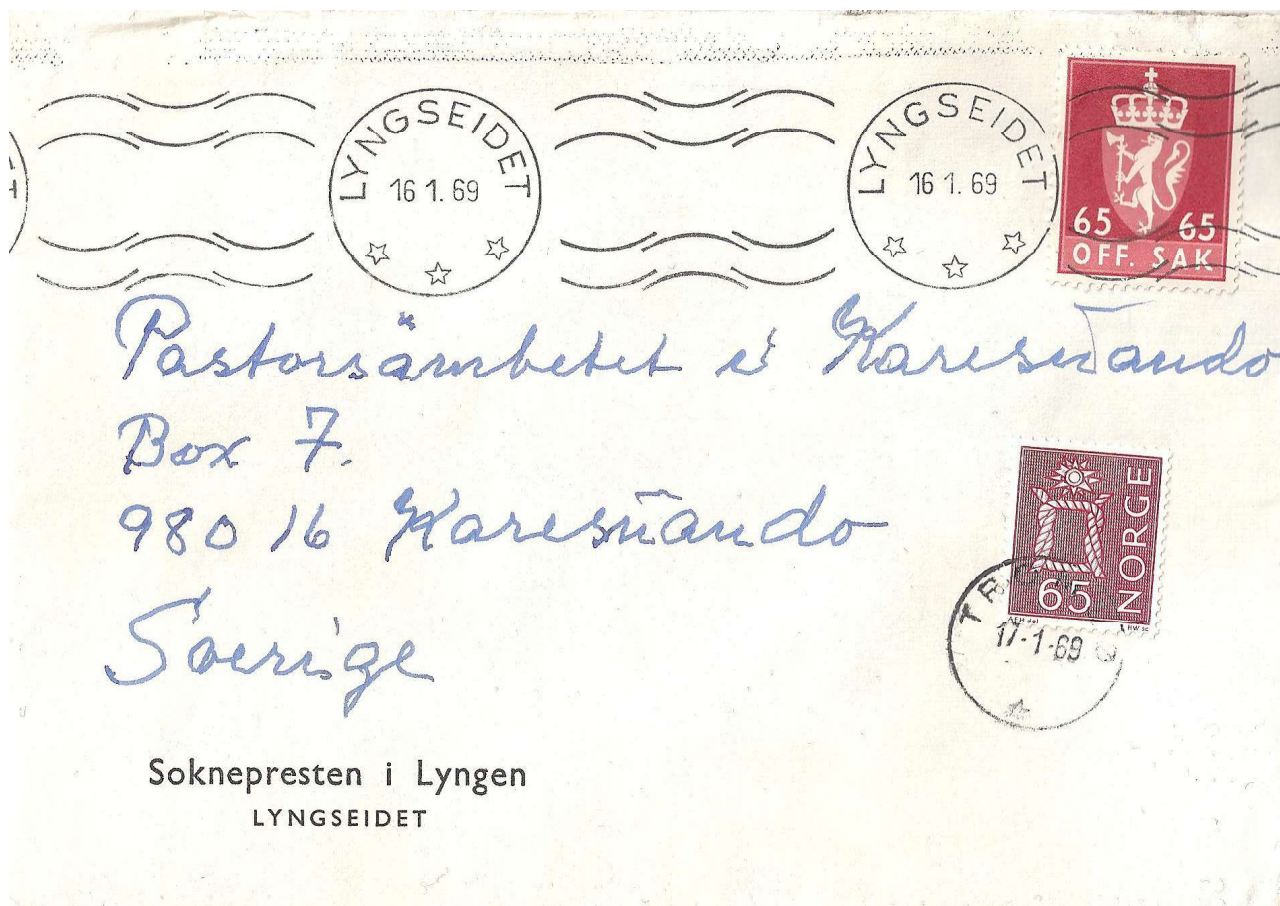
Konvolutter frankert med 20 øre Solkors er ikke noe uvanlig - det ble jo trykt mer enn 18 millioner av dette tjenestemerket under okkupasjonstiden. Også gode nordmenn i offentlige stillinger var henvist til å bruke solkorsmerkene, utgitt i 1942-44, etter at serien fra 1939-42 var oppbrukt. Det finnes derfor godt om såvel løse merker som hele konvolutter med dette flittigst brukte tjenestemerket fra okkupasjonen. Det spesielle med ovenstående brev er at det er postgått etter frigjøringen, stemplet 15.5.45.

Som de fleste vet, er dette likevel riktig bruk. Man hadde jo ikke noen andre tjenestemerker å bruke. Nytt opplag av serien fra 1939-42 var akkurat i de dager under trykking hos Emil Moestue A/S, men ingen var kommet ut til brukerne, og ikke en gang levert frimerkeforvalteren, på den tid da dette brevet ble postlagt. Solkorsmerkene var derfor fortsatt gyldige, men bare til 18.6.1945, da Poststyret erklærte dem for ugyldige. Å finne 20-øren på brev fra denne perioden er kanskje ikke så veldig vanskelig, men litt artig i alle fall.

Neste side: Brev 2.

Brev 2. Feil bruk.

Her er en sending fra soknepresten i Lyngen til pastoren i Karesuando.

Som vi ser, er brevet frankert og stemplet to ganger; først på Lyngseidet med et 65 øres tjenestemerke, stemplet 16.1.69, og så i Tromsø med et 65 øres Båtsmannsknop, stemplet 17.1.69. Dette har naturligvis sammenheng med at brevet var adressert til en mottaker i Sverige, og at tjenestemerker ikke var gyldige på sendinger til utlandet. Enten var sognepresten eller en mulig kontormedarbeider ikke klar over denne begrensningen, eller så skyldtes feilfrankeringen en glipp.

De samme betraktninger kan kanskje gjelde for poståpneriet på Lyngseidet, men i Tromsø var det noen som grep fatt i problemet. Hvem det var som satte på et 65 øres frimerke og dermed gjorde at brevet kunne fortsette til Karesuando, finnes det ingen spor av. Trolig var det noen på Tromsø postkontor, som vel også meldte tilbake til avsender om feilen og om utgiften på 65 øre. Slik unngikk man å sette brevet i porto.

Neste side: Brev 3.

Brev 3. Riktig begynt, men feil til slutt.

Vi skal ta med nok en tjenestefrankert konvolutt som har passert svenskegrensen, men faktisk motsatt vei. I utgangspunktet var ikke frankeringen feil, men etter omstendighetene ble den jo ubrukelig og dermed feil likevel.

Dette er åpenbart en konvolutt som Bergartilleribataljonen mente at en person (soldat?) skulle bruke til å sende tilbake svar på ett eller annet de ville ha greie på. Det mest trolige hendelsesforløpet er at forespørselen ble sendt til en adresse i Norge, der man mente at personen/soldaten var å finne, og i så fall ville frankeringen selvsagt ha fungert greit når konvolutten med svar ble returnert. Så må det ha vist seg at vedkommende oppholdt seg i Sverige og derfor fikk brevet videresendt fra sin familie. Hvorvidt videresendingen skjedde ved omadressering av tjenestefrankert konvolutt (med de forviklinger det som kjent kunne medføre) eller i "sivil" sending, kan man jo more seg med å grunne over.

At svarkonvolutten var frankert med tjenestemerker, er én ting, men det ville naturligvis ikke ha gjort noen forskjell om den hadde vært frankert med f.eks. 35 øre kong Haakon. Altså ble den frankert med 25 øre (ting er gjerne litt billigere i Sverige) kung Gustav Adolf for at brevet skulle komme tilbake til Norge og Voss. Det legges til grunn at svareren ordnet med dette selv. Posten i Norrköping nøyde seg visst ikke med å stemple sitt eget frimerke, men klinte til også på tjenestemerkene. Om det ikke var nødvendig å gjøre, så ble det i hver fall et artig objekt. Beklager skrukkene, som trolig skyldes posthistoriske grensepasseringer.

Neste side: Brev 4.

Brev 4. Misbruk.

Til slutt har vi et eksempel på en temmelig omtrentlig omgang med Statens midler.

Sånn ved første øyekast ser jo dette nokså normalt ut. Ved andre øyekast ser man at sendingen er overfrankert, siden gjeldende brevporto i januar 1982 var kr 1,50. Portoøkning til kr 2,- skjedde ikke før 1. mars 1982. En helpostsamler aner imidlertid også andre ugler i mosen. Denne konvolutten ser nemlig ut som noe vi kjenner som privat helpost. Løser vi av tokroningen, får vi se følgende:

Et tjenestemerke pålydende kr 1,25 er påtrykt i hjørnet og var skjult av tokronersmerket. Ideelt skulle avsenderen bare ha oppfrankert konvolutten med 25 øre. Når han ikke hadde noe som passet, lot han kr 1,75 gå føyken. Egentlig kunne Østre Bærum HV-område ha hatt en bunke konvolutter pålydende kr 1,50. Slike var trykt i oktober 1981, men var kanskje ikke blitt rekvirert av avdelingen. Planen var nok å oppfrankere de gamle konvoluttene og få dem brukt opp, men antagelig var heller ikke 25 øres tjenestemerker til oppfrankering blitt rekvirert. Som adressat tok jeg naturligvis vare på konvolutten og har gjemt på den i 39 år.

Ja-ja. Aldri så galt at en ikke kan skrive om det.